

Bilag 5.

Redegørelse for FNs fredsbevarende foranstaltninger og det dermed forbundne problem om organisationens gæld.

1. Den umiddelbare årsag til den krise, der er opstået for FN, er striden om, hvorvidt de medlemsstater, der er i så store restancer med deres bidrag til FNs fredsbevarende operationer i Suez og Congo, at restancebeløbet modsvarer eller overstiger disse staters ordinære og ekstraordinære bidrag for de to forudgående år, skal miste deres stemmeret i generalforsamlingen i overensstemmelse med FN-pagtens art. 19. Når problemstillingen tilspidsedes i 1964, skyldtes det, at der for en række lande — navnlig Sovjetunionen og de fleste kommunistiske stater — var opstået så store restancer, at spørgsmålet om stemmeretsfortabelse var aktuelt, da 19. generalforsamling trådte sammen den 1. december 1964. Pr. 1. januar 1965 kom Frankrig, der ikke har ønsket at betale til Congo-operationerne, ligeledes i den i art. 19 beskrevne situation.

Dybere set skyldes konflikten imidlertid en politisk interessemodsatning, som har sin rod i forskellige opfattelser af medlemsstaternes forpligtelser ifølge FN-pagten, af kompetencefordelingen mellem Sikkerhedsrådet og generalforsamlingen og som følge heraf af FNs muligheder for at iværksætte og gennemføre fredsbevarende foranstaltninger.

2. FN blev oprettet som en sammenslutning af krigstidens allierede med det hovedformål „at frelse kommende generationer fra krigens svøbe“. For at sikre denne centrale opgave har Sikkerhedsrådet i henhold til pagtens art. 24 fået overdraget hovedansvaret for opretholdelsen af mellemfolkelig fred og sikkerhed, og Sikkerhedsrådet og dermed FN som fredsorganisation hviler på det grundlæggende princip, at Rådets fem permanente medlemmer, d. v. s. de fem allierede stormagter under anden verdenskrig, skal være enige. Uden stormagternes enige tilslutning skal det i pagten forudsatte sikkerhedssystem ikke kunne fungere, og pag-

ten har derfor tildelt stormagterne en vetoet, for at ingen af dem skal risikere at se sig overstemt i spørgsmål, der angår deres direkte, politiske interesser, hvilket ville kunne udløse en stormagtskonflikt.

3. Sikkerhedsrådet var således forudset som organisationens centrale politiske organ, men som følge af modsætningerne mellem Øst og Vest har det krav om enighed, som ligger til grund for Rådets opbygning og virke, i vidt omfang umuliggjort en effektiv indsats i kritiske situationer. Rådet har hidtil ikke nogen sinde været i stand til at iværksætte tvangsforanstaltninger i overensstemmelse med pagtens kap. VII, ligesom uenigheden har medført, at Rådet i vid udstrækning heller ikke på anden måde har kunnet udøve sin autoritet til løsning af politiske tvister og situationer.

Modsætningerne mellem Øst og Vest, som de kom til udtryk i „den kolde krig“, bevirkede derfor en forskydning af tyngdepunktet for organisationens politiske virke. Efterhånden som det viste sig, at Sikkerhedsrådet på grund af stormagtsuenighed ikke var i stand til at udøve sine funktioner, søgte man i stigende grad at indbringe politiske spørgsmål for generalforsamlingen. Et af de første udtryk for forsøget på at fremhæve forsamlingen som forum for FNs politiske aktivitet var oprettelsen i 1947 af interimsudvalget, der mellem generalforsamlingens mødesamlinger skulle kunne undersøge politiske spørgsmål og gøre indstilling til forsamlingen.

4. Et mere tydeligt udtryk for denne tendens i retning af en forskydelse af FNs politiske kompetence fra Sikkerhedsrådet til fordel for generalforsamlingen er „Uniting for Peace“-resolutionen (res. 377 (V) af 3. november 1950). Denne betydningsfulde resolution blev vedtaget på baggrund af omstændighederne i forbindelse med den af Sikkerhedsrådet anbefalede Korea-aktion,